

من ترسیم کردن را به حرف زدن ترجیح می‌دهم، زیرا ترسیم کردن سریع‌تر است و مجال کمتری برای دروغ گفتن باقی می‌گذارد.

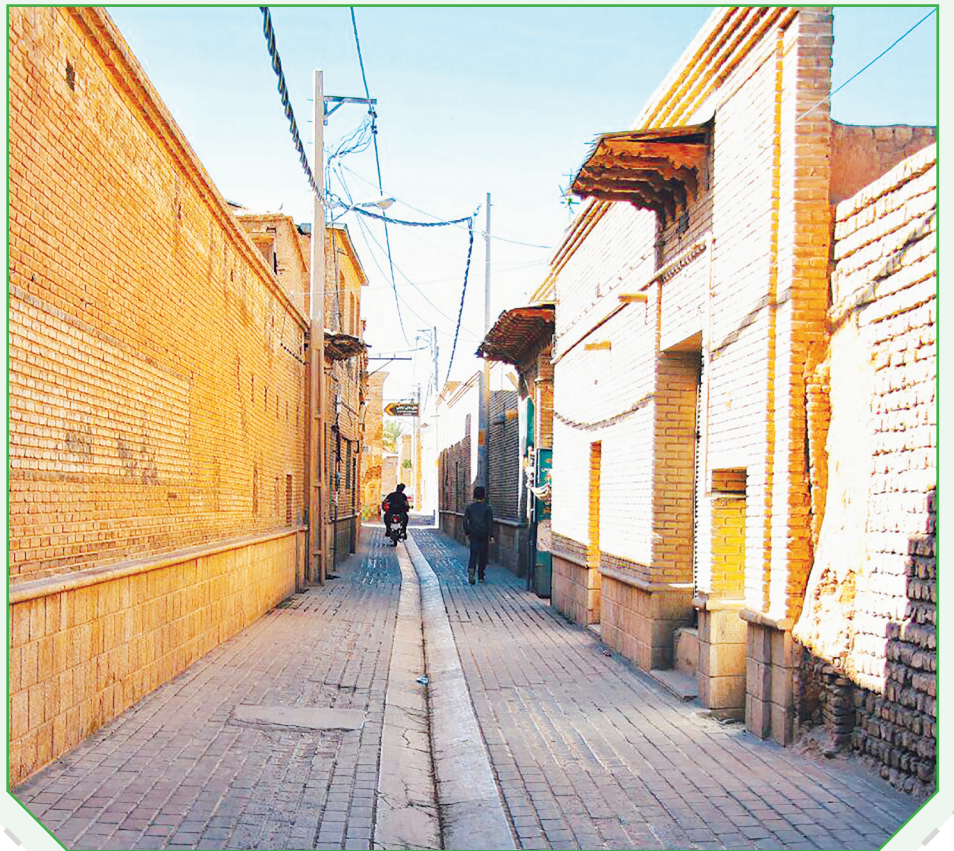
لوکوربوزیه



پهنه شهری، گستره‌ای از ساختارها

راضیه رهنما / دانشجوی کارشناسی ارشد شهرسازی

در سال‌های اخیر پیرامون پهنه‌های تاریخی گستره‌ای از بافت‌های نوظهور و نو شهری شکل گرفته است. این بافت‌های جدید و نوپا که غالباً با ساختمان‌های مرتفع، مراکز با رویکرد و عملکرد مختلف و متغیر با ابعاد کمی و کیفی در مقیاس خرد، حال آنکه شریان‌های عبوری به پهنه‌های تعریف از حدود خود عبور می‌کنند و حیات هستی‌بخش بسیار از بناها و عناصر شکل‌دهنده یک محله قدیمی را از بین می‌برند. رشد بی‌رویه شهرها باعث نادیده گرفتن مراکز قدیمی و تاریخی شهرها شده و تحمیل طرح‌های ناقص شهری موقعیت اسفباری را به این شهرها به بار آورده است، در این خصوص مسئولان شهری با وجود تمام تلاش‌ها که چون دیگر مسائل مهم شهری با نگاه تک‌بعدی و بدون توجه به پیشینه طرح‌های مشابه انجام شده در جهان که به فرض مثال نتیجه چنین طرح مشابهی چه شد؟! توسعه را با تخریب یکی می‌دانند. آن‌ها مداخلات غیرعملی جایگزین تعامل کرده این مداخلات چون عبور خیابان‌های عرضی و پل‌های شهری به این گونه بافت‌ها انجام بافت تاریخی را برهم زده و با آلودگی صوتی که از طریق گازه‌های مهلک وارد بافت



پژوهش، پژوهشگری در تعامل ساختار یک شهر

مصاحبه با دکتر مرتضی شریفی، مدرس و هیئت‌علمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای

گفتگو از: فاطمه علوی



پژوهش‌های کاربردی برویم چنانکه با تربیت ارتباط صنعت و دانشگاه می‌توانیم نتیجه و خروجی کارهایمان پژوهش‌های کاربردی باشد. در این حالت هم در خدمت صنعت ما باشد، هم در خدمت اقتصاد ما و هم آن فرد متولی اجرایی کشور می‌تواند از این پژوهش‌ها بهره‌مند شود.

و آخرین سؤال نظرتون نسبت به صفحه جدید روزنامه طلوع بخش طلوع شهر چیست، این سؤال به علت حضور جناب‌عالی در مراسم رونمایی طلوع شهر است؟

من آن روز که این صفحه رونمایی شد گفتم که این بخش از روزنامه می‌تواند در واقع محلی باشد برای ارتباط صنعت و دانشگاه.

همان‌طور که رسانه به‌عنوان رکن چهارم دموکراسی است اگر آن را تقویت نکنیم قطعاً ما نمی‌توانیم به اهدافی که حالا در تمام سطوح و در تمامی حوزه‌ها مدنظر هست برسیم، حال آنکه در بخش معماری، شهرسازی و عمران هم ما مصائب و مشکلات زیادی داریم یکی از آن‌ها این است که مردم به حقوق خودشان در حوزه‌های شهرسازی در حوزه معماری و در حوزه عمران آگاه نیستند، فرض بفرمایید یک فردی می‌خواهد خانه‌ای بسازد و آن شخص نمی‌داند که چه حق و حقوقی به‌عنوان کارفرما یا مالک در جامعه دارد، خدماتی را که از مهندسی عمران، معمار و شهرساز می‌خواهد بگیرد چیست؟

این خدمات به چه صورت باشد، این اشخاص چه وظیفه‌ای دارند و کارفرما چه وظیفه‌ای دارد یا به فرض مثال می‌توان به بالا بردن سطح آگاهی عمومی در فرهنگ و فرهنگ‌سازی شهری و شهروندان به کار گرفت. اگر بحث ایمنی را جدی بگیریم در بخش ساخت‌وساز بسیاری از مشکلات حل می‌شود

اگر با اطلاع‌رسانی مفید انجام بگیرد می‌تواند کمک شایانی به بالا بردن فرهنگ ایمنی ساختمان‌ها و در واقع یک جامعه ایمن را پوشش دهد که ان‌شاءالله با همکاری شما و دوستان این مهم در روزنامه طلوع به‌عنوان پیش‌قدم موضوعات ذکر شده دنبال شود.

به‌عنوان اولین سؤال تعریف شما از پژوهش چیست؟

درواقع پژوهش یعنی جست‌وجوی در علم به‌نوعی که بتوانیم تولید محتوای دانش کنیم، دانش جدید و دانشی که کاربردی باشد البته: پژوهشی مفید است که ما بتوانیم به کمک آن مسئله‌ای، مشکلی و یا مشکلات بشریت را حل کند و همچنین پاسخگوی زمان خود باشد. حال آنکه در حوزه‌های پزشکی، مهندسی، هنر و علوم پایه می‌توان آن‌ها را تقسیم‌بندی کرد.

که متأسفانه پژوهش‌هایی که بعضاً انجام می‌شود پژوهش‌هایی است که این مشکل رو حل نمی‌کنند یعنی نمی‌توانند کاربردی باشند.

جناب‌عالی به‌عنوان دبیر اجرایی اولین جشنواره استانی عکاسی شهری بافت تکه‌تکه در شیراز، این جشنواره چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

این جشنواره با همکاری سازمان بسیج علمی، پژوهشی و فناوری استان فارس در حال برگزاری است.

هدف از انجام آن به‌رحال معرفی ظرفیت‌های شیراز است، معرفی شیراز از نگاه دوربین عکاسان چنانکه برداشت عکاسان ما از شهر شیراز می‌تواند جاذبه‌های شیراز را به مخاطبان بایان هنر ارائه کند. اگر ما بتوانیم از جاذبه‌های شهری شیراز تصاویر مطلوب و در واقع ایدئال تهیه کنیم آن زمان به گردشگری کمک شایانی کرده باشیم. البته ما مبحث فرهنگ شهری را بیشتر پیگیری کرده‌ایم.

شما با توجه به سابقه درخشان در بحث مدیریت و اجرا در سطوح مختلف ملی چه توصیه‌ای به پژوهشگران رشته‌های مهندسی عمران، شهرسازی و معماری دارید؟

توصیه‌ای که به‌رحال به دانشجویان خوب معماری شهرسازی و عمران داریم این است که در نخست تلاش کنند پژوهش‌های کاربردی داشته باشند.

از تجربیات پیشینیان این حوزه‌ها استفاده‌ی مطلوب داشته باشند، سعی شود تولید محتوای جدید و اصیل انجام بگیرد و از دوباره‌نویسی و مرور داشته‌ها و نوشته‌های پژوهشگران پرهیز شود. اگر در تولید محتوای علمی زمان زیادی صرف شود بهتر از نشر مکرر است. در واقع در راستای آن اهدافی که ما در بحث سند چشم‌انداز داریم، ما بایستی تا سال ۱۴۰۴ از لحاظ علمی قدرت علمی منطقه باشیم، اگر این کارها توسط دانشجویان ما، توسط اساتید، اهل علم و پژوهش فراهم نشود قطعاً ما نمی‌توانیم به آن نقطه‌ای که در چشم‌انداز تعیین کردیم برسیم و هدفی که قدرت علمی منطقه هست برسیم به همین خاطر توصیه می‌شود که دوستان ما، پژوهشگران ما به سمت‌وسوی پژوهش‌های کاربردی قدم بردارند.

البته، اینجا حمایت‌های بخش خصوصی، حمایت‌های بخش دولتی و دستگاه‌های اجرایی لازم برای اینکه این‌ها بتوانند از ظرفیت‌های دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی کمک و بهره بگیرند، پژوهشگر را اگر رها کنند که مثلاً خودتان بروید و پژوهش کنید، بعد نتایج آن را به ما تحویل دهید.

با ارتباط نتگانتگی که بین صنعت و دانشگاه برقرار می‌کنیم می‌توانیم دنبال

زمین‌لرزه کابوس کلان‌شهرها

تاب‌آوری فارس و شیراز در برابر زلزله



خواجه‌پور ناظر را برای ساختمان به برج مراقبت و مجری را به خلبان تشبیه و اضافه کرد: چند سالی است که مجری ذیصلاح از این چرخه حذف شده است؛ این یعنی اکنون ما خدمات مهندسی را در ساخت‌وسازها به شکل ناقص اجرا می‌کنیم. وی گفت: امروزه ساختمان از یک کالای فنی به یک کالای سرمایه‌ای تبدیل و صنعت ساخت‌وساز از دست مهندسان و متخصصان خارج شده و قسمت اعظم آن دست بساز به فروش‌ها است. خواجه‌پور با اشاره به اینکه در زمینه تربیت کارگر ماهر کوتاهی شده است، گفت: باید به این نکته توجه داشت که این کارگر ماهر است که ساختمان را می‌سازد نه مهندس.

وی بابیان اینکه فارس به لحاظ اقدامات علمی و فنی نظام‌مهندسی استان پیش‌تاز معرفی شده است، ابراز امیدواری کرد که شیراز به خاطر وجود پتانسیل قوی علمی و بستر خوب نظام‌مهندسی از نظر فنی از شرایط خوبی برخوردار بوده باشد.

خواجه‌پور گفت: سازمان نظام‌مهندسی برای اولین بار در کشور برای صنف آهن‌فروشان، کلاس‌های آموزشی برگزار کرده و برای بقیه اصناف، مردم و مالکین هم برنامه‌های آموزشی در نظر دارد. عضو هیئت‌رئیس نظام‌مهندسی فارس با اشاره به اینکه برای مصالح استاندارد اجباری تدوین نشده است گفت: چرا باید مصالح غیراستاندارد در بازار وجود داشته باشد که باعث کاهش تولید مصالح استاندارد و وارد شدن ضرر مالی و جانی به افراد شود.

خواجه‌پور با تصریح اینکه در زمان وقوع حوادثی نظیر زلزله مهم‌ترین تخریب‌ها در ساختمان، تخریب دیوار، نما، دیوارهای محوطه و افتادن قطعات است، گفت: هنگام وقوع زلزله بیشترین خسارت به بافت‌های فرسوده و نوسازی و مقاوم‌سازی نشده، وارد می‌شود.

این عضو سازمان نظام‌مهندسی ساختمان گفت: با بسترسازی مناسب و تشویق مردم باید از وقوع مشکلات احتمالی در زمان وقایع طبیعی پیشگیری شود؛ باید مکان‌هایی برای امداد و اسکان در نقاط حادثه‌خیز پیش‌بینی شود. خواجه‌پور فارس را یکی از زلزله‌خیزترین استان‌های کشور معرفی و اضافه کرد: بیمارستان‌ها و مراکز نظامی از مکان‌هایی است که باید دارای خدمات بی‌وقفه باشند لذا باید به لحاظ ایمنی و استقامت در شرایطی ایدئال قرار داشته باشند.

زمین‌لرزه، این روزها به کابوس شهروندان خصوصاً ساکنان کلان‌شهرها بدل شده است؛ اگرچه به‌ظاهر شاید سازه‌ها در شهرها مقاوم‌تر باشد اما در باطن ساختمان‌ها اغلب آسیب‌پذیر و غیر مقاوم بنا شده‌اند. به گزارش ایسنا منطقه فارس، علی‌رغم آنکه در یک دهه اخیر، تلاش‌ها برای مقاوم‌سازی بناها بیش از گذشته مطرح بوده است اما دلایل زیادی برای نگرانی کارشناسان خصوصاً در شهرهای بزرگ وجود دارد.

نگرانی‌های کارشناسان تنها معطوف به بافت‌های فرسوده و بعضاً غیرقابل‌دسترس شهری در کلان‌شهرهای نظیر شیراز نیست؛ استفاده از مصالح غیراستاندارد، کم‌توجهی ناظران به ساخت‌وسازهای استاندارد، نادیده گرفتن ضرورت‌های اولیه ساخت‌وساز در مجتمع‌های بزرگ و ... به لحاظ وقوع زمین‌لرزه در دوره‌های مختلف تاریخی و با توجه به شرایط جغرافیایی، استان فارس از استان‌های زلزله‌خیز کشور محسوب می‌شود و هنوز خاطره زلزله‌های مهیبی نظیر زلزله‌ی قیروکارزین، از یادها پاک نشده است.

مدیرکل مرکز زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی منطقه جنوب کشور در گفت‌وگو با ایسنا منطقه فارس با اشاره به اینکه کل کشور ایران از لحاظ زمین‌شناسی در موقعیت تحت‌فشار قرار دارد، گفت: نسبت به آمار و اطلاعات سال‌های اخیر ۲۰ درصد از زلزله‌های کشور در استان‌های فارس رخ می‌دهد. طهمورث یوسفی بیان کرد: استان فارس بخشی از شبکه گسلی زاگرس محسوب می‌شود؛ گسلی که از شرق به غرب فارس فراوانی بیشتری دارد.

به گفته‌ی این کارشناس، گسل کازرون - گسل برس، گسل سروستان و ... از گسل‌های استان فارس به شمار می‌روند.

او افزود: زلزله‌های منطقه زاگرس فارس به دلیل شرایط زمین‌شناسی و وجود یک سازند زمین‌شناسی به اسم سری هرمز در عمق ۱۰ کیلومتری این منطقه‌ی که از ترکیبات تخریبی نمک و گچ تشکیل شده است، می‌تواند شدت کمتری داشته باشد.

یوسفی خاطر نشان کرد: سازند سری هرمز حدود هزار متر ضخامت دارد که روی پی‌سنگ زاگرس فارس قرار گرفته؛ این لایه که از رسوبات شکل‌پذیر تشکیل شده باعث تعدیل انرژی زلزله به سطح شده و در هنگام وقوع زلزله بخشی از نیرو صرف تغییر شکل این سازند می‌شود.

مدیرکل مرکز زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی منطقه جنوب کشور بابیان اینکه بخشی از شهر شیراز روی گسل قرار و روی یک دشت وسیع قرار گرفته است، گفت: در پوسته‌ی زمین گسل‌های زیادی وجود دارد و تنها راه مقابله با این پدیده، ساخت‌وساز ایمن و استاندارد است.

یوسفی گفت: با توجه به اینکه در زاگرس و استان فارس زلزله‌های زیادی رخ می‌دهد، اگر سازه‌های استاندارد با مصالح استاندارد و مهندسی ساز داشته باشیم در برابر زلزله‌های بزرگ هم مقاوم است. همه باید از زلزله‌هایی که حادث می‌شود درس بگیریم

عضو هیئت‌رئیس نظام‌مهندسی استان فارس نیز با تأکید بر اینکه همه باید از زلزله‌هایی که حادث می‌شود، درس بگیریم، افزود: اگر در استان فارس زلزله‌ای با قدرتی که در کرمانشاه حادث شد اتفاق بیفتد، قطعاً به‌اندازه آن منطقه شاهد خرابی نخواهیم بود، اما این به آن معنا نیست که شرایط ما خوب است. مهرداد خواجه‌پور با تصریح اینکه کارفرمایان و مالکان باید مطالبه‌گر بوده و با قصد ساخت یک بنای مقاوم، کار کنند نه به‌عقد کسب سود! یادآور شد: قریب به ۲۰ سال پیش قانون نظام‌مهندسی و کنترل اجرای ساختمان تصویب شد و از آن زمان تاکنون روند ساخت‌وسازها خوب شده است.

عضو هیئت‌رئیس نظام‌مهندسی فارس گفت: برای داشتن یک سازه مقاوم و استاندارد باید یک چرخه که شامل طراحی مناسب، مهندس محاسب، مجری، ناظر، استفاده از کارگر ماهر و مصالح استاندارد است، رعایت شود.

مسکن مهر شیراز مقاوم است

رئیس اداره راه و شهرسازی شیراز نیز در رابطه با مسکن مهر شهرک مهر امام رضا (ع) مدعی شد که ساختمان‌های این شهرک بر اساس آیین‌نامه‌ی ۲۸۰۰ و مقررات ملی ساختمان احداث شده است. محمد مهدی عبداللهی افزود بابیان اینکه مسکن مهر امام رضا (ع) به استفاده از فناوری نوین احداث شده و اسکلت ساختمان‌ها از نوع ای سی اف است، گفت: در این سازه تمام دیوارها با تسمه‌ها و نشی‌هایی به‌صورت افقی و عمودی مهار شده و در برابر زلزله مستحکم است.

رئیس اداره راه و شهرسازی شیراز در خصوص سیستم ای سی اف نیز توضیح داد: در این سیستم اکثر دیوارها باربر بوده و به‌صورت میان قاب عمل می‌کنند؛ به همین دلیل است که این دیوارها در خود صفحه‌ای جایگزین و ضد زلزله دارد و هیچ‌گونه نگرانی در رابطه با زلزله وجود نخواهد داشت. به گزارش ایسنا، شهرک مهر امام رضا (ع) لپویی که در قالب مسکن مهر احداث شده است حدود ۵ هزار و ۵۰۰ واحد مسکونی را در برمی‌گیرد.

واحدهای مسکن مهر در فارس مقاوم احداث شده است

مدیرکل بنیادمسکن انقلاب اسلامی استان فارس نیز تأکید دارد که عمده‌ی واحدهای مسکونی احداث‌شده در شهرهای با جمعیت زیر ۲۵ هزار نفر که این نهاد متولی آن بوده، مطابق آیین‌نامه ۲۸۰۰ و ضوابط مقررات ملی احداث شده است.

عطاالله زمانی تصریح کرد: در ساخت‌وساز مسکن مهر در شهرهای زیر ۲۵ هزار نفربر لزوم رعایت کامل ضوابط و آیین‌نامه‌ها تأکید داشته‌ایم و با انتخاب مشاور و ناظرین مقیم در پروژه‌ها تلاش خود را بر تکمیل فرآیند نظارت مصروف کرده‌ایم.

وی بابیان اینکه در مناطق تحت نظارت این نهاد که ساخت‌وسازها بر اساس ضوابط و مقررات آیین‌نامه‌های مربوطه احداث شده است، جای نگرانی نیست، گفت: با توجه به اینکه از سال ۸۷ اسکلت‌های آپارتمانی توسط برخی دستگاه‌ها ساخته شده بود و از آن‌پس ادامه کار به ما تحویل داده شد، بنیادمسکن نیز با مدیریت همان تعاونی‌ها که درحال کار بودند، کار را ادامه داد.

مدیرکل بنیادمسکن انقلاب اسلامی استان فارس همچنین گفت: به‌واسطه اینکه سالیان سال بنیادمسکن به‌عنوان متولی اصلی، بازسازی و مقاوم‌سازی مسکن در روستاها را بر عهده دارد این اطمینان را می‌دهم که واحدهای ساخته و مقاوم‌سازی شده در برابر زلزله‌هایی در حد معمول مقاوم است.

زمانی گفت: درحال حاضر تعداد حدود ۶۸۰ ناظر و نزدیک به ۵۷ دفتر نظام فنی روستایی در استان فارس کار نظارت بر ساخت‌وساز واحدهایی که از تسهیلات مقاوم‌سازی مسکن این بنیاد در روستاها و شهرهای زیر ۲۵ هزار نفر استفاده می‌کنند را به عهده‌دارند.

به گزارش ایسنا، بی‌تردید اقدامات زیادی خصوصاً در دو دهه اخیر باهدف مقاوم‌سازی و ایمن‌سازی ساختمان‌ها انجام شده است اما با توجه به هشداری‌هایی که اداره کل استاندارد فارس در خصوص تداوم فعالیت کارگاه‌های تولید مصالح غیراستاندارد می‌دهد، احتمال بروز آسیب‌های جبران‌ناپذیر وجود دارد.

طی ماه‌های اخیر و بر اساس گزارش‌های اداره کل استاندارد فارس، چندین کارگاه تولید مصالح غیراستاندارد خصوصاً میل‌گرد و نشی که از مصالح اصلی استفاده‌شده در بنای ساختمان محسوب می‌شود، در شیراز و سایر شهرستان‌های فارس شناسایی و پلمب شده است.

کارشناسان تأکید دارند که لزوم آموزش بیشتر به مردم، ایجاد بسترهای مناسب برای رعایت چرخه‌ی ساخت‌وساز مهندسی و اصولی و البته، نظارت دلسوزانه‌ی شهرداری‌ها و دیگر متولیان صدور مجوز و پایان کار، در تحکیم و ایمن‌سازی ساختمان‌ها تأثیر بسیاری دارد.

باید باور داشته باشیم که هر آن امکان وقوع زلزله وجود دارد؛ با رعایت اصول ایمنی، جان خود و دیگران را از مخاطرات احتمالی حفظ کنیم.